

Vergaderjaar 2005–2006

30 300 XV

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2006

Nr. 6

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 21 oktober 2005

De vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid¹ heeft op 14 september 2005 overleg gevoerd met minister De Geus van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over: **CAO-ontwikkelingen (29 800-XV, nr. 83).**

Hierbij kunnen worden betrokken:

- de brief d.d. 1 juni 2005 houdende de notitie algemeen verbindend verklaarde CAO-fondsen (29 800-XV, nr. 85);
- de brief d.d. 14 juni 2005 houdende de Voorjaarsrapportage CAO-afspraken 2005 (29 800-XV, nr. 86);
- de brief d.d. 8 juli 2005 houdende de resultaten van het Voorjaarsoverleg (29 800-XV, nr. 87);
- de brief d.d. 7 september 2005 over de meest actuele stand van zaken met betrekking tot CAO-ontwikkelingen (29 800-XV, nr. 88).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

Mevrouw **Koomen** (CDA) vraagt of het glas nu halfvol, of halfleeg is. Zij vindt het glas wat leger dan wat sommigen beweren. Zij vindt het spijtig dat op een aantal belangrijke punten nog weinig of geen afspraken zijn gemaakt, en gaat ervan uit dat dat de komende periode verbetert. Mevrouw Koomen vindt het positief dat de aandacht niet primair is gericht op verhoging van de contractlonen. Minder positief is zij over de aandacht die voornamelijk is gericht op herstel van het vroegpensioen. Hoe verklaart de minister het laatste, inclusief het feit dat in veel gevallen afspraken over levensloopregelingen ontbreken? Welke inspanningen zal hij zich getroosten om vooral de levensloopregelingen meer in cao's opgenomen te krijgen? Hoe denken de sociale partners hierover, en over de werkgeversbijdrage in deze regelingen? Zij doet de suggestie eens te kijken naar de cao's van banken en verzekeringen. Het heeft mevrouw Koomen verbaasd dat het CNV gaat samenwerken met een grote verzekeraar om de eigen werknemers en leden een inkomensbeschermingsverzekering te bieden, en daarbij is geen aandacht besteed aan levensloopregelingen. Mevrouw Koomen hecht eraan dat werkgevers zelf gaan inzien dat

¹ Samenstelling:

Leden: Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), Bibi de Vries (VVD), De Wit (SP), Van Gent (GroenLinks), Verburg (CDA), Hamer (PvdA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Mosterd (CDA), Smits (PvdA), voorzitter, Örgü (VVD), Weekers (VVD), Rambocus (CDA), Ferrier (CDA), ondervoorzitter, Huizinga-Heringa (ChristenUnie), Varela (LPF), Eski (CDA), Koomen (CDA), Smeets (PvdA), Douma (PvdA), Stuurman (PvdA), Kraneveldt (LPF), Hirsi Ali (VVD), Van Hijum (CDA) en Van der Sande (VVD).

Plv. leden: Depla (PvdA), Koşer-Kaya (D66), Blok (VVD), Kant (SP), Halsema (GroenLinks), Smilde (CDA), Verbeet (PvdA), Timmer (PvdA), Azough (GroenLinks), Omtzigt (CDA), Adelmund (PvdA), Visser (VVD), Algra (CDA), Vietsch (CDA), Van der Vlies (SGP), Hermans (LPF), Van Oerle-van der Horst (CDA), Van Dijk (CDA), Van Dijken (PvdA), Blom (PvdA), Kalsbeek (PvdA), Van As (LPF), Aptroot (VVD), Hessels (CDA) en Van Egerschot (VVD).

kinderopvangregelingen zo belangrijk zijn dat zij in cao's moeten worden opgenomen, en dat zij daaraan een bijdrage leveren. Zij zal niet aarzelen om, als dit in 2006 niet veranderd blijkt te zijn, te vragen of dit kan worden opgelegd. Verder heeft het kabinet 200 mln. extra aangekondigd. Mevrouw Koomen mist in de brieven van de minister aandacht voor scholing en employability. Is de minister bereid, zich ervoor in te zetten dat de overvolle sociale fondsen hiervoor worden aangewend?

Mevrouw **Bussemaker** (PvdA) constateert dat het kabinet zich in de vingers heeft gesneden: met een andere opstelling waren de macroresultaten, die nu dramatisch zijn, waarschijnlijk veel beter geweest. De sociale partners doen op een aantal punten hun best om verantwoord beleid te voeren, wat vooral geldt voor de loonstijging. Welke afspraken moeten in 2007 worden gemaakt op het gebied van het tweede ziektejaar? Welke reïntegratieafspraken zijn in bepaalde cao's gemaakt? Kan de minister nog eens bevestigen dat hij zo nodig de uitkeringen voor duurzaam volledig arbeidsongeschikten zal verhogen? In hoeverre krijgt hij signalen dat in cao-afspraken het prepensioen wordt gerepareerd, terwijl er voor levensloopregelingen weinig gebeurt, en wat doet hij daaraan? Mevrouw Bussemaker verwijst in dit verband naar haar motie, waarin wordt gevraagd om een onderzoek naar de voor- en nadelen van een flexibele AOW-leeftijd. Waarom wil de minister de sociale partners hierover niet om advies vragen?

De situatie in de kinderopvang is volgens mevrouw Bussemaker dramatisch. Wat denkt de minister daaraan te gaan doen? De rijksoverheid laat mensen die tijdelijk in dienst zijn niet in aanmerking komen voor de aftrek voor kinderopvang. Zij vindt dat de overheid daarmee niet het goede voorbeeld geeft. Wat is de stand van zaken op het gebied van de ontwikkelingen aan de onderkant van het loongebouw? Zij mist het thema «sociale integratie» in recente cao-afspraken.

De heer **Van der Sande** (VVD) vraagt wie er nu eigenlijk gelijk heeft: «tarten» de sociale partners het sociaal akkoord, is het glas halfleeg of wordt er in de geest van het sociaal akkoord gehandeld en is het glas dus halfvol? Hij komt tot de conclusie dat het glas halfleeg is, veel leger dan de minister weergeeft, en geeft daarvoor een aantal voorbeelden. De loonontwikkeling is historisch laag, maar 25% van de afgesloten cao's ligt boven het maximumbedrag dat de bonden nog acceptabel vinden. 36% van de afgesloten cao's ligt boven de afgesproken 170%. Verder denkt hij aan de kinderopvang en de prepensioenregelingen. Deelt de minister de mening dat de sociale partners zich in onvoldoende mate hebben gehouden aan het sociaal akkoord?

Hoeveel andere cao's zijn algemeen verbindend verklaard? Het mag volgens de heer Van der Sande niet zo zijn dat alleen de overheid geeft, en de sociale partners niet. Houden de sociale partners zich voldoende aan de afspraken die zijn gemaakt over de sociale fondsen? Als cao's algemeen verbindend verklaard willen worden, moeten de betrokken partijen zich houden aan de afspraken die daarover worden gemaakt. Het rapport hierover van 4 maart 2005 geeft onder andere aan dat van negen van de 20 onderzochte cao's, dus 45%, kan worden gesteld dat deze niet representatief zijn. De heer Van der Sande vindt dat schokkend en vraagt de minister, wat deze daaraan gaat doen. Is dit cijfer representatief voor alle cao's? Is de minister bereid de in het rapport verwoorde aanbevelingen over te nemen? Heeft hij de negen algemeenverbindendverklaringen waarom het gaat ingetrokken? Hoe kan de minister garanderen dat het toezicht op de fondsen zodanig is dat niet van een verslechtering sprake is? Kan het niet transparanter, en moet er geen extern toezicht op worden gezet?

De heer **Bakker** (D66) vindt dat het bij dit onderwerp gaat om «de vloek van de babyboom». Zaken als vroegpensioen en doorbetaling bij ziekte krijgen alle aandacht, in tegenstelling tot innovatie en kinderopvang. Hem stuit dat tegen de borst. Hij is blij dat het kabinet nu 200 mln. beschikbaar stelt voor kinderopvang, maar dat had eigenlijk niet nodig moeten zijn. Verder zijn er onder de werkgevers heel wat freeriders, wat via het opleggen van een collectieve regeling zou kunnen worden voorkomen. De 170% vindt hij een teleurstellend resultaat, het is een beetje «fuck-the-system». Voor intrekking van de PEMBA vindt hij het nog veel te vroeg. De heer Bakker onderstreept dat de O- en O-fondsen boordevol zijn, en nog steeds te weinig worden ingezet voor waarvoor ze zijn bedoeld. Waarom wordt die onderbesteding, die doodzonde is, niet tegengegaan? Ook hij verwijst naar het rapport over de representativiteit van cao-partijen. De reactie van de minister daarop vindt hij teleurstellend. Moet daarover nu niet eens duidelijkheid worden geschapen? Volgens de minister wordt voor de VIA-cao geen dispensatie verleend, omdat deze in strijd is met een aantal Europese regels. Is dit nog te herstellen?

De heer **Vendrik** (GroenLinks) constateert dat de zaken op het gebied van de lonen erg goed gaan. Hij vraagt hoe de procedure rond de doorbetaling van de eerste twee ziektejaren in elkaar zit. Neemt deze minister dat besluit, of is dat aan een volgend kabinet? Van de onderzochte 64 cao's wordt in slechts vijf gevallen in het eerste jaar 100% gegeven en meer dan 70% in het tweede jaar. Maar volgens de FNV zijn er meer cao's waarin aan het Najaarsakkoord wordt voldaan. Hoe zit dat? De heer Vendrik stoort zich aan een persbericht van het ministerie dat het aantal werknemers met een werkgeversbijdrage voor de kinderopvang licht stijgt. Het gaat daarbij om 1%, wat volgens hem valt binnen de foutenmarge. Wat er op dat punt gebeurt, is dramatisch. Minister Zalm heeft gezegd dat er een wettelijke bijdrage komt als deze zaak niet goed wordt geregeld. Is minister De Geus het daarmee eens? De heer Vendrik wijst erop dat het doel om in 2010 een participatiegraad voor vrouwen van 65% te halen, niet bereikt dreigt te worden. Gaat het kabinet nog maatregelen nemen? Zo niet, dan kan de Kamer zelf het initiatief nemen. De heer Vendrik heeft begrepen dat de werkgelegenheidsplannen in cao's ten koste gaan van plannen en maatregelen voor langdurig werklozen en minderheden. Hij vindt dat kwalijk, omdat dat betekent dat er per saldo geen vooruitgang wordt geboekt. Heeft de minister in het overleg over topinkomens «met de vuist op tafel geslagen»?

Het antwoord van de minister

De **minister** heeft respect voor het feit dat in de cao's grosso modo in de geest van het Najaarsakkoord wordt gehandeld. Hij noemt als voorbeeld de veranderingen in het fiscale regime voor VUT en prepensioen. Het antwoord op de vraag hoe participatie van verschillende groepen kan worden bevorderd, is gelegen in de concurrentiepositie van en de loonkosten in Nederland. De minister vindt de uitspraak van de FNV iets te positief, maar dat is «all in the game». De vraag over het babyboomkarakter van het Najaarsakkoord heeft te maken met het krachtenveld waarin een en ander zich afspeelt. De zorg van de heer Bakker hierover wordt door de minister gedeeld. De minister vindt het jammer dat de werkgevers hun eigen wens om de loonkosten te verlagen niet hebben vervuld. Hij vindt het daarom te betreuren dat diezelfde werkgevers vervolgens naar de overheid wijzen.

Wat de loondoorbetaling bij ziekte betreft, is het glas volgens de minister halfvol, en moet het helemaal vol. Er moeten volgens hem in het systeem van verzuim en arbeidsongeschiktheid prikkels voor werkgevers en werknemers worden ingebouwd. Het percentage van 170 is volgens de minister glashelder. Als die afspraak niet wordt gehaald, is de politiek niet

gebonden en is een kans gemist om een serieuze prikkel voor werknemers in te voeren. Als voorbeeld geeft hij de cao voor rijksoverheidspersoneel: het gaat niet aan om mensen die niet aan het arbeidsproces deelnemen meer dan 170% te betalen. De minister benadrukt dat hij hiermee niets nieuws zegt: dit is een afspraak tussen de sociale partners. Hij denkt dat het goed zou zijn het verslag van dit overleg aan hen toe te sturen, en daarover zo nodig tijdens een centraaloverleg van gedachten te wisselen. Als er uitspraken zijn over reïntegratie die niet bij de mutatie tot stand zijn gekomen, maar wel deel uitmaken van cao's, horen ze bij het feitencomplex. De minister onderstreept dat een prikkel in het eerste jaar veel effectiever is dan een prikkel in het tweede jaar. Als er in het eerste jaar minder dan 100% wordt uitbetaald, kan wel degelijk sprake zijn van een 170%-equivalent. In 40% van de onderzochte cao is afgesproken dat in het eerste jaar minder dan 100% wordt doorbetaald. De uit het onderzoek naar voren gekomen vijf cao's leiden onvoorwaardelijk tot meer dan 170%. Hier wordt verder schriftelijk op ingegaan.

De minister vindt het beeld dat wordt geschetst dat de werkgeversbijdragen zouden verslechteren, onjuist. Om te beginnen kan een stijging, hoe klein ook, nooit een verslechtering zijn. Wel zijn veel werkgevers die gewend waren om een derde van de kosten te betalen, teruggegaan naar een zesde. Dit past in het kader van de wet, maar het raakt wel de inkomenspositie van ouders. Daarom is in de nieuwe Wet op de kinderopvang een compensatie afgesproken voor ontbrekende werkgeversbijdragen. Het aantal werknemers dat gebruik kan maken van een werkgeversbijdrage stijgt licht, ook onder invloed van cao-afspraken. De minister vindt deze stijging te langzaam, wat hem zorgen baart. Ook op het gebied van afspraken voor 0- tot 12-jarigen wordt nog te weinig progressie gemaakt. Hij benadrukt dat het door de overheid compenseren van een ontbrekende werkgeversbijdrage niet tot in het oneindige door kan gaan. Hij is het wat dat betreft eens met de woorden van zijn collega Zalm hierover. Als bij de evaluatie blijkt dat de doelstellingen niet worden gehaald, zal niet worden gewacht tot 2008 met het nemen van maatregelen. De besluitvorming uit augustus à 200 mln. voor kinderopvang heeft geen betrekking op de eerder aan de Kamer gedane toezegging om in 2006 de balans op te maken wat de werkgeversbijdrage betreft. De reden dat er in 2004 100 mln. extra beschikbaar is gesteld, heeft te maken met twee dingen: de ontbrekende werkgeversbijdrage en het nadrukkelijk focussen van de overheidsbijdrage kinderopvang op de ouders met de laagste inkomens. Er is dus volgens de minister sprake van een heel bewuste keuze door het kabinet. De nieuwe wet ontmoedigt sociale partners geenszins. Wel maakt de wet zichtbaar dat de werkgeversbijdrage omlaag is gegaan. Linksom of rechtsom, een dekkende werkgeversbijdrage is het doel. De vraag of deze voorziening een volstrekte overheidsvoorziening moet zijn, is overigens een heel ander punt. De minister onderstreept dat hij bewust geen voorschot heeft genomen op de vraag, wat er gebeurt als de doelstellingen volgend jaar niet blijken te worden gehaald. Alles wat daarover wordt gezegd, leidt volgens hem tot gedragsreacties bij betrokkenen. Hij neemt de sociale partners bloedserieus, die een aantal jaren hebben aangegeven dat zij dit punt zelf willen regelen. De doelstelling is een dekking van 90% voor 0- tot 12-jarigen in 2008.

De minister leidt uit de publiciteit over de levensloopregeling af dat dit instrument als een blijvend instrument wordt gezien. De twijfel over 1 januari 2006 als invoeringsdatum heeft bij marktpartijen geleid tot een afwachtende houding. Nu het besluit is genomen, verwacht hij dat de commerciële inspanningen zullen loskomen. Er zal worden gepleit voor het waar mogelijk benutten van de fiscale faciliteiten, terwijl het ministerie in oktober een eigen campagne begint. De minister meent dat de bewering dat de levensloopregeling vooral zal worden ingezet voor VUT- en prepensioenarrangementen, niet de blijvende betekenis van de levensloopregeling weergeeft. Enkele cao's kennen inmiddels afspraken over de

werkgeversbijdrage. De minister zou het op prijs stellen als de sociale partners daarmee de komende jaren verder gaan. Belangrijk daarbij is de introductie van een nieuw instrument, te weten de levensloopregeling. Representativiteitsgegevens zijn en blijft het dragende element voor algemeen verbindendverklaringen. De minister heeft niet de indruk dat de kwaliteit van de representativiteitsgegevens achteruitgaat en zal de komende jaren onderzoek blijven doen naar de kwaliteit van de gegevens.

De voorzitter van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Smits

De griffier van de vaste commissie voor Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid,
Nava